

Die uitdaging komt pas in 2010

De flessen champagne moeten volgens de meeste beleidsmakers nog wel even in de koelkast blijven want de definitieve overwinning op het crisisonster is nog niet geboekt, maar de ergste rampenscenario's die begin 2009 werden geformuleerd zijn gelukkig scenario's gebleven. Een voorbeeld is het protectionisme waar velen voor vreesden maar dat uiteindelijk in slechts zeer beperkte mate is opgeleefd en eigenlijk geconcentreerd is bij een beperkt aantal landen (Evenett, 2009). Deflatie, depressie, en deglobalisering zijn, in de woorden van de voormalig waarnemend hoofdeconoom van de OESO Jurgen Elmeskov, nog steeds mogelijkheden, maar dan wel mogelijkheden waarvan de waarschijnlijkheid is afgenomen. En dat geeft de beleidsmaker weer wat moed: in 2010 zal het in ieder geval minder slecht gaan dan in het voorafgaande jaar en dat is heel wat meer dan op de drempel van 2008 kon worden vastgesteld. Ik durf de voorspelling wel aan dat de nieuwjaarsspeeches en -artikelen van deze hoop doordrongen zullen zijn.

Toch is er bij zo veel glorende hoop ook wel het een en ander om je zorgen over te blijven maken, want het simpelweg achterwege blijven van negatieve groeicijfers betekent bepaald niet dat de economie al uit de crisis is. Iedere maand die de crisis door duurt, en de economische activiteit onder het potentieel blijft, bouwen de spanningen zich verder op, die van de huidige V-vormig ogende conjunctuurbeweging een W of zelfs een L kunnen maken. De rek is uit het economische systeem en al is het ergste gevaar geweken, dan nog moet het economisch herstel nog intreden. En zo ver is het helemaal nog niet. Integendeel, de economie is en blijft behoorlijk ziek ondanks de voortdurende stimuli van toegediende liquiditeit. In het eurogebied stukt de groei van M3 en lijkt de trend van dat geldaggregaat een daling te indiceren, wat op een bepaalde manier ook een vorm van deflatie is. Het grensoverschrijdende leenverkeer krimpt nog steeds en ook daar is er dus geen teken dat de crisis ten einde loopt. En er zijn ook buiten de bancaire sector risico's die zich verder opbouwen. De alsmat groeiende overheidsuitgaven en dalende belastinginkomsten vormen de voedingsbodem voor een expanderende overheidsschuld die in Europa en de Verenigde Staten neerkomt op een vol jaar bnp en in Japan zelfs op twee jaren. Het aantal metterdaad geïmplementeerde protectionistische maatregelen is beperkt, maar het aantal voorgenomen maatregelen is de afgelopen maanden sterk gestegen (Evenett, 2009). En de echte economisch-politieke problemen

komen, zo heeft de ervaring geleerd, als de werkloosheid oploopt en dat gebeurt naar verwachting pas in het komende jaar. Kortom naast de mogelijkheden die minder waarschijnlijk zijn geworden, zijn er potentiële bedreigingen die men met een grotere kans moet waarderen.

"Ik wens u interessante tijden", luidt een bekende Chinese vervloeking. Economen hebben een interessant jaar achter de rug waarin alle recente boekenwijsheden moesten worden vergeten en de beleidsreceptuur een onorthodox en onverwacht keynesiaanse aanpak bleek te zijn. Stiekem hoop ik dat volgend jaar toch wat minder interessant zal zijn, want het is toch wat te veel van het goede geweest met ongekende krimp cijfers, omvallende bedrijven en als apotheose de deconfiture van DSB. Ik wens de lezer van ESB in ieder geval van harte een oninteressant 2010 toe.

LITERATUUR

Evenett, S. (2009) *Panel debate on protectionism*. Presentatie. VNO-NCW, 12 november.